

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottokaaren muuttamisesta

Lakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottokaaren muuttamisesta (HE 150/2017 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava lakivaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Mari Aalto, oikeusministeriö
- erityisasiantuntija Ville Heinonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- kehityspäällikkö Jari Leskinen, Yritys-Suomi Talousapu neuvontapalvelu
- lakimies Minna Backman, Takuusäätiö sr
- lainsäädäntöasioiden päällikkö Tiina Toivonen, Suomen Yrittäjät ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Velkaneuvonta ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksen keskeisenä tavoitteena on parantaa työttömien ulosottovelallisten kannustimia ottaa vastaan työtä ja tällä tavoin helpottaa ulosottovelallisten asemaa. Esitystä valmisteltaessa on tarkasteltu erilaisia vaihtoehtoja kannustinloukkujen purkamiseksi ja päädytty esittämään työllistymisen perusteella myönnettävän lykkäyksen tehostamista. Tätä on pidetty parhaana tapana loukkujen purkamiseen mm. sen vuoksi, että kyseessä olisi velallisen näkökulmasta tuntuva toimi, jonka ansiosta lykkäyksen keston aikana ulosottovelallisten työllistymisen kannustimet olisivat yhtä hyvät kuin velattomilla.

Talousvaliokunta korostaa kannustinloukkujen purkamisen merkitystä työllistymisen, yrittäjyyden ja talouden näkökulmasta. Valiokunta pitää uudistuksen tavoitteita kannatettavina ja esitettyä tapaa ulosottovelallisen kannustinloukkujen helpottamiseksi tässä vaiheessa perusteltuna.

Valiokunnan lausunto TaVL 50/2017 vp

Esitetty sääntelyratkaisu on arvioitu kustannusvaikutuksiltaan edulliseksi tavaksi tarjota kannusteita työn vastaanottamiseen ja helpottaa työn vastaanottamisen kertakustannusten kattamista. Valmistelun yhteydessä tehdyssä toteuttamisvaihtoehtojen vertailussa mallin kustannukset velkojille ja yhteiskunnalle on arvioitu edullisiksi: esityksellä ei arvioida olevan pitkän tähtäimen haittavaikutuksia velkojien asemaan eikä myöskään mainittavia vaikutuksia julkisvelkojien kertymiin. Lisäksi julkiselle taloudelle voisi syntyä hyötyä työllisyyden kasvusta siltä osin kuin velallisten oletetaan reagoivan taloudellisten kannustimien paranemiseen.

Sääntelyn valmistelussa on päädytty arvioon, jonka mukaan esityksen työllisyysvaikutus tulisi todennäköisesti olemaan alle tuhat henkilöä vuodessa. Talousvaliokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että on epävarmaa, kuinka laajoja vaikutuksia ehdotuksella lopulta olisi. Vaikutukset ovat rajallisia jo sen vuoksi, että uudistus koskisi ainoastaan pitkään työttömänä olleita tulo-rajaulosmittauksen piiriin kuuluvia eli alimpia tulonsaajaryhmiä. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että lykkäys voitaisiin jättää myöntämättä, jos velalliselle on jo aiemmin myönnetty lykkäys ja uuden lykkäyksen antaminen vaarantaisi olennaisesti velkojan maksunsaantioikeuden.

Uudistuksen tavoitteiden toteutumiseen vaikuttaa olennaisesti myös velallisten tietoisuus mahdollisuudesta lykkäykseen. Tältä osin talousvaliokunta painottaa tiedotuksen merkitystä: erityisesti ulosottomiehillä on keskeinen tehtävä asiasta informoimisessa. Tiedotuksella ja ohjauksella on keskeinen merkitys myös ongelmien kauaskantoisemmassa ratkaisemisessa. Lykkäykseen oikeutetut tulisi ohjata talous- ja velkaneuvontaan selvittämään mahdollisuutensa hakeutua yksityishenkilön velkajärjestelyyn ja saada siten velkansa järjesteltyä lykkäyskuukausien aikana. Tämä kannustaisi velallisia pysymään työelämässä myös lykkäyskuukausien jälkeen.

Talousvaliokunta pitää erityisen tärkeänä, että ehdotukseen sisällytetty mahdollisuus lykkäyksen myöntämiseen koskee myös henkilöitä, jotka työttömyyden jälkeen työllistävät itsensä yrittäjinä. Talousvaliokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että elinkeinotulojen ulosmittauksen rajoittamisen osalta ulosottoviranomaisille jäisi, toisin kuin palkan ja siihen rinnastettavan toistuvaistulon osalta, huomattava harkintavaltia. Valiokunta pitää tärkeänä, että säännöstöä sovelletaan niin, että elinkeinotulota saavien yhdenvertaisuus sekä keskinäisesti että suhteessa säännöllistä palkkatulota saaviin toteutuu. Tämä edellyttää erityisesti ulosottolaitoksen henkilöstön ohjeistamista ja kouluttamista niin, että lain soveltamisen yhtenäisyys varmistetaan.

Vaikka nyt esitetty, velallisen näkökulmasta kertaluonteinen helpotus on oikeansuuntainen toimi, se ei sellaisenaan riitä poistamaan ulosottovelallisten asemaan liittyviä kannustinloukkuja. Valiokunta pitää siten tärkeänä jatkaa ulosottojärjestelmän uudistamista ja arvioida siinä yhteydessä myös muihin etuuksiin kytkeytyviä kannustinloukkuja. Jatkossa tulee lisäksi laajemmin pyrkiä yhtenäistämään sääntely-ympäristöä eri lainsäädännönalojen erilaisten työntekijäkäsitteiden osalta. Valiokunta kiinnittää huomiota myös tarpeeseen arvioida tulevia uudistuksia velallisen ja velkojansuojan tasapainon kannalta.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Talousvaliokunta esittää,

Valiokunnan lausunto TaVL 50/2017 vp

että lakivaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 21.11.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Harry Harkimo kok
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Martti Mölsä sin
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Joakim Strand r
jäsen Antero Vartia vihr
varajäsen Sinuhe Wallinheimo kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen